

แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการนิเทศและพัฒนาครูของผู้บริหารสถานศึกษา Guidelines for the Use of Information Technology in Teacher Supervision and Development by School Administrators

นิติดา ทองใส¹, กนกรัตน์ จิรสัจจานุกูล²

Nithida Thongsai¹, Kanokrat Jirasatjanukul²

¹นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

²อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

The Doctor of Philosophy Program in Educational Administration, Phetchaburi Rajabhat University

*Corresponding author e-mail: nithida.tho@spmsnicpn.go.th Tel. 0852440154

Lecturer of Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University

e-mail: kanokrat.jir@mail.pbru.ac.th Tel. 0863055333

Received 04 January, 2025

Revised 10 April, 2025

Accepted 26 September, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการนิเทศและพัฒนาครูของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งความจำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตั้งแต่การเลือกใช้เครื่องมือ วิธีการสอน การวัดและประเมินผล การรายงานผลการจัดการเรียนรู้ ครูควรได้รับการพัฒนาทุกขั้นตอน เพื่อให้มีเทคนิคถ่ายทอดเนื้อหาได้ถูกต้องและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อการนิเทศ กำกับ ติดตาม และสนับสนุน สร้างความมั่นใจ สร้างแรงจูงใจ ซึ่งเป็นภารกิจที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องตระหนัก รวมทั้งบริหารจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การจัดการด้านวิชาการ บุคลากร การบริหารจัดการทรัพยากรภายในสถานศึกษา และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้มีความยั่งยืน เทคโนโลยีสารสนเทศยังเป็นเครื่องมือในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงต้องเปิดโอกาสให้ครูและผู้บริหารมีแนวทางใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อค้นคว้า สร้างสังคมและเครือข่าย ตามโครงสร้างสังคมที่ยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระตุ้นให้ครูพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 และใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างฉลาด ด้วยความปลอดภัย ซึ่งมี 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการวิเคราะห์ความต้องการ 2) ด้านการขับเคลื่อนนโยบายของสถานศึกษาตามบริบท 3) ด้านการสร้างการมีส่วนร่วม 4) ด้านการปรับเปลี่ยนโดยวิธีการประเมินผลทุกขั้นตอน และตรวจสอบความสำเร็จ 5) ด้านการสร้างความเข้มแข็ง 6) ด้านการสร้างเชื่อมั่นจากการสะท้อนผล

คำสำคัญ: เทคโนโลยีสารสนเทศ; การนิเทศและพัฒนา; ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objective of this research is present a framework for utilizing information technology in the supervision and professional development of teachers by school administrators. The need for information technology integration spans selecting tools, teaching methods, assessment, and reporting educational outcomes. Teachers require development at each step to deliver content more accurately and efficiently, impacting supervision, monitoring, support, confidence-building, and motivation-key responsibilities for administrators. These roles align with national strategies for human resource development, involving academic management, personnel management, resource administration, and fostering sustainable community relations. Information technology also fosters a culture of continuous learning and development. Thus, teachers and administrators should be empowered to use IT to conduct research, establish social networks, and adapt to dynamic social structures, encouraging the cultivation of 21st century skills among students and promoting safe, intelligent technology usage. Six aspects define this approach (1) needs analysis, (2) policy advancement within school contexts, (3) fostering participation, (4) evaluation and adaptation at each stage, (5) strengthening initiatives, and (6) building trust through reflective feedback.

Keywords: Information Technology; Supervision and Development; School administration

บทนำ

การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู และการบริหารจัดการสถานศึกษาตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ซึ่งระบุบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อการเสริมสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ระบบการศึกษามีบทบาทที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาคนไทยให้เปลี่ยนแปลง มีทักษะใหม่ๆ จนสามารถสร้างนวัตกรรมในยุคที่มีการแข่งขันสูง ซึ่งส่งผลต่อการแข่งขันระดับประเทศ การเข้าถึงแหล่งข้อมูลของครู และผู้บริหารสถานศึกษาทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความหลากหลาย ผู้เปลี่ยนแปลงและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือยกระดับคุณภาพการศึกษา พร้อมทั้งการกำกับติดตาม ประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ยังต้องส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต เทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีบทบาทในการสร้างหลักสูตรต่างๆ ให้เหมาะสมกับคนทุกช่วงวัย ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างโอกาสทางการศึกษา

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการนิเทศและพัฒนาครูของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่การเรียนการสอนและการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพได้โดยใช้เครื่องมือและระบบเทคโนโลยี ได้แก่ การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการ

พัฒนาและการนิเทศครู โดยผู้บริหารสามารถเลือกใช้แพลตฟอร์มต่างๆตามความเหมาะสม เช่น Google Classroom, Microsoft Teams รวมทั้งการกำกับ ติดตาม และประเมินผล เทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อการฝึกอบรมและพัฒนาครูในด้านต่างๆ ทั้งในด้านการสอนและการพัฒนาทักษะใหม่ๆ การเข้าถึงเนื้อหาการฝึกอบรม วิดีโอ และสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ได้ทุกที่ทุกเวลา จึงทำได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สำหรับการนิเทศ ติดตาม พัฒนาครู ผู้บริหารสามารถวางแผนและร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิหรือวิทยากรทั่วโลก ร่วมประเมินและติดตามผลผ่านการใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้แบบสอบถามออนไลน์ การประเมินการสอนผ่านวิดีโอ หรือการทบทวนผลงานของครู การติดตามผลผ่านระบบข้อมูล การเก็บข้อมูลและติดตามผลการพัฒนาครูผ่านระบบฐานข้อมูลที่สามารถวิเคราะห์และรายงานผลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ดังที่ Lucas Kohnke. (2020) ได้กล่าวถึงการใช้โปรแกรมการนิเทศแบบเสมือนจริงใช้เป็นทางเลือกแทนการพบปะแบบตัวต่อตัว เพื่อให้การพัฒนาวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่อง โดยผู้เข้าร่วมโปรแกรมการนิเทศแบบเสมือนจริงได้ตอบกลับว่ามีความมั่นใจในตนเองเพิ่มขึ้น รวมถึงมีความรู้และทักษะในการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) กับการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังพบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศยังเป็นการสื่อสารที่เปิดกว้าง สนับสนุนและให้กำลังใจให้ครูผู้สอนได้กล้าทดลองใช้สิ่งใหม่ๆ และเห็นศักยภาพในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอนของตนเองมากขึ้น

นอกจากนี้เทคโนโลยีสารสนเทศยังมีบทบาทต่อการพัฒนาครู ด้วยการเรียนรู้ร่วมกันผ่านชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ (Online Learning Communities) การสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน (Collaborative Networks) จากหลายโรงเรียนหรือหลายภูมิภาคผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การประชุมออนไลน์ การแลกเปลี่ยนข้อมูลผ่านกระดานสนทนา การใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศเชิงโต้ตอบ การสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) การผสมผสานระหว่างการนิเทศแบบตัวต่อตัวและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น การประชุมวิดีโอ การสอนสดออนไลน์ หรือการใช้แอปพลิเคชันการเรียนรู้ที่สามารถติดตามความก้าวหน้าของครูได้ตลอดเวลา การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) ส่วน Sara Hennessy and etc.(2022) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ใช้เทคโนโลยีสามารถช่วยปรับปรุงคุณภาพการสอนและผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมีศักยภาพ โดยการประมวลจากหลักฐานที่ตรงกับค่านิยมของคำย่อ (TPD) “การพัฒนาวิชาชีพครู” เพื่อให้ครอบคลุมรูปแบบการพัฒนาครูทั้งก่อนและระหว่างการทำงานที่สนับสนุนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้งการจัดอบรมทั้งในและนอกสถานที่ ซึ่ง เป็นโปรแกรมการอบรม การนิเทศ และการโค้ช และการเรียนรู้แบบไม่เป็นทางการของครู เช่น การสร้างชุมชนออนไลน์ของครูและเพื่อนร่วมงาน นอกจากนี้ Panagiotis Tzavaras and Athanasios Davalas. (2024) ได้กล่าวว่า การโค้ชและการให้คำปรึกษาที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ในช่วงปีที่ผ่านมาบ่งบอกถึงความสนใจที่เพิ่มขึ้น ซึ่งการพัฒนาสังคมทุกภาคส่วนของสังคมและเศรษฐกิจ การศึกษา สุขภาพ และการประกอบการ

โดยการให้คำปรึกษาและการโค้ชได้เป็นส่วนสำคัญของการศึกษาและการฝึกอบรม จากเป้าหมายของการศึกษาที่ถูกระงับจากโรคระบาด Covid-19 การโค้ชและการให้คำปรึกษาจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาครูโดยการนิเทศการจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ผู้นิเทศผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยการฝึกอบรม ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานการณ์ต่างๆ หรือสถานการณ์จำลองที่เสมือนจริง สร้างความต่อเนื่องในการพัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาผู้เรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้รายงานข้อมูลโดยระบบดิจิทัล เพื่อออกแบบในกาพัฒนาครูให้เหมาะสมตามศักยภาพส่วนบุคคล และติดตามความก้าวหน้าผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ช่วยให้ครูเข้าถึงเนื้อหา และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามแนวทางของยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืนในทุกมิติ

ความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศ

คำว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศ” (Information Technology) คือการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการและประมวลผลข้อมูล รวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดเก็บ ประมวลผล และเผยแพร่ โดยใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ซอฟต์แวร์ และฮาร์ดแวร์ มีบทบาทอย่างมากในการพัฒนาด้านการศึกษา เศรษฐกิจ อุตสาหกรรม สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม พระมหากันดินันท์ เสงสกุล (2564) ได้ให้ความหมายคำว่า “เทคโนโลยีสารสนเทศ” หมายถึง เทคโนโลยีที่ใช้ในการจัดการกับข้อมูล เริ่มตั้งแต่การจัดเก็บ การรวบรวม การบันทึกข้อมูล การจัดกระทำกับข้อมูล การแปลความหมาย การวิเคราะห์และสรุปผล ประมวลผลและแสดงผล สร้างข้อมูลขึ้นมาใหม่ เพื่อใช้งาน ส่งต่อหรือสื่อสารระหว่างกัน

ต่อมาศักดา ทัดสา (2564) ได้กล่าวถึงความหมายของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา หมายถึง การดำเนินงาน กิจกรรมในการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการศึกษา ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านการสนับสนุนการเรียนการสอน และระบบสื่อสารในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาทุกฝ่ายให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ นอกจากนี้ ปริญพร ขุนพรม (2564) กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานด้านสารสนเทศ โดยการทำงานร่วมกันผ่านระบบคอมพิวเตอร์ และซอฟต์แวร์ ในการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ถูกต้อง รวดเร็ว ในการนำมาใช้ประโยชน์

สรุปได้ว่า เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หมายถึง การประยุกต์ใช้ทฤษฎีแนวคิด เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และระบบหรือโปรแกรมต่างๆ โดยการออกแบบ เพื่อสนับสนุนและ

ช่วยพัฒนาศักยภาพการเรียนการสอน การจัดการบริหารสถานศึกษา การรวบรวม วิเคราะห์ ประเมินผล ซึ่งครอบคลุมทั้งการใช้คอมพิวเตอร์ ระบบอินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อช่วยให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูล จัดการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ซึ่งส่งผลการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 รวมถึงสามารถพัฒนาวิธีการสอน และการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดการศึกษาที่ทันสมัย รายงานผล ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ตรงเวลา และตรวจสอบได้ตลอดเวลา ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา

เทคโนโลยีที่ใช้ในการนิเทศเพื่อพัฒนาครูและการบริหารการศึกษา

เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ยุคของครูในปัจจุบันจำเป็นต้องประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้สื่อดิจิทัลอธิบายเนื้อหา สร้างกิจกรรม และปฏิสัมพันธ์โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ รวมถึงการประเมินผลการเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสัมพันธ์กับการนิเทศ กำกับ ติดตาม เพื่อพัฒนาครูซึ่งเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมช่วยในการอบรม สอนงาน และติดตามผลการพัฒนาครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียน การบริหารสถานศึกษาและการพัฒนาวิชาชีพได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าตามเป้าหมายและบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับพระราชดำรัสเกี่ยวกับเทคโนโลยีความตอนหนึ่งของพระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ออครใหม่ สวนอัมพร เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2522 ความว่า“เทคโนโลยีนั้นโดยหลักการคือ การทำให้สิ่งที่มีอยู่ให้เกิดเป็นสิ่งที่นำมาใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้นเทคโนโลยีที่ดีสมบูรณ์แบบ จึงควรสร้างสิ่งที่จะใช้

ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่า และมีความสูญเปล่าหรือความเสียหายให้น้อยที่สุด แม้แต่สิ่งที่เป็นของเสียเป็นของที่เหลือทิ้งแล้ว ก็ควรจะได้ใช้เทคโนโลยี แปรรูปให้เป็นของใช้ได้ โดยทางตรงข้าม เทคโนโลยีใดที่ใช้การไม่คุ้มค่าก่อให้เกิดความสูญเปล่าและความเสียหายได้มาก จัดว่าเป็นเทคโนโลยีที่บกพร่อง ไม่สมควรนำมาใช้ไม่ว่าในกรณีใด” ในปี พ.ศ. 2567 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายข้อ 3 การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษาทุกช่วงวัยและส่งเสริม สนับสนุนผู้เรียนทุกช่วงวัยให้ได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ข้อ 5 การส่งเสริมสนับสนุนวิชาชีพครู บุคลากรทางการศึกษา พัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบ ระดับสมรรถนะดิจิทัล (Digital Competency) ซึ่งมีความจำเป็นมากที่ต้องพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ซึ่งศศิธรดา พันชัยภูและคณะ (2565) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 2) การสร้างความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 3) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปปฏิบัติ โดยนำไปใช้ใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา ในขอบข่ายเนื้อหา 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านการจัดทำและใช้แผนการเรียนรู้ (3) ด้านการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการศึกษา และ (4) การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการศึกษา โดยเทคโนโลยีดิจิทัลที่นำมาใช้ได้แก่ 1) Line Application 2) YouTube 3) Google Application และอื่นๆ

นัทธีรัตน์ พิระพันธุ์ และอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (2561) ได้ประเมินความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ในแต่ละภูมิภาค สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาความต้องการจำเป็นของครูเกี่ยวกับสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของครู ไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาครูในสถานศึกษา ให้มีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยป้องกันไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนในการจัดฝึกอบรม หรือจัดฝึกอบรมในเรื่องที่ครูมีความต้องการจำเป็นจริง ๆ ได้ สถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ผลิตครู สามารถนำสารสนเทศที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูเพื่อให้บัณฑิตครูมีสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และในการจัดการเรียนการสอนได้ต่อไป ครูในสถาบันการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถตรวจสอบตนเองเบื้องต้นได้ว่าสมรรถนะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านใดที่ครูในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมี และจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาครูสามารถนำผลการตรวจสอบเบื้องต้นดังกล่าวไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ผ่านช่องทางการเรียนรู้ด้วยตนเองหรือเข้ารับการฝึกอบรมได้ตลอดเวลา

กล่าวโดยสรุป เทคโนโลยีที่ใช้ในการนิเทศเพื่อพัฒนาครูและการบริหารการศึกษา เช่น แพลตฟอร์มการประชุมออนไลน์ Microsoft Teams ระบบ Zoom Meeting, Google Meet และระบบการสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล ช่วยให้ผู้บริหารสามารถติดต่อและประสานงานกับครูได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น การประชุมหรือการให้คำปรึกษาสามารถจัดขึ้นแบบออนไลน์ ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ นิเทศ กำกับ ติดตาม ได้ทุกที่และทุกเวลา ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการนิเทศมีความต่อเนื่องและครอบคลุม ทำให้ผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ นอกจากนี้ ยังสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อวางแผนและปรับปรุงกระบวนการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลทางการศึกษา เช่น ผลการประเมินครู บันทึกการนิเทศ และรายงานผลการสอน การจัดเก็บข้อมูลแบบดิจิทัลยังช่วยลดปัญหาการสูญหายของเอกสารและประหยัดพื้นที่การจัดเก็บอีกด้วย นอกจากนี้การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของครูทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในลักษณะเครือข่ายที่กว้างขวางและเข้มแข็งยิ่งขึ้น การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนซึ่งเทคโนโลยีสามารถพัฒนาได้หลากหลาย เช่น การสร้างสื่อการเรียนรู้แบบโต้ตอบ การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality: VR) หรือการจำลองสถานการณ์การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี (Simulation Technology) ช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีความน่าสนใจและผู้เรียนมีความเข้าใจ เนื้อหามากยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการนิเทศและพัฒนาครูของผู้บริหารสถานศึกษา

แนวทางการบูรณาการเทคโนโลยีเข้าสู่งานบริหารจัดการสถานศึกษา มีวิธีการและพัฒนาอย่างรวดเร็ว การแลกเปลี่ยนข้อมูลสามารถสร้างรายได้ การพัฒนาการนิเทศโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Development of Supervision through Information Technology) สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายระยะ โดยทั่วไปแล้ว ประกอบด้วย 3 ระยะหลัก ๆ ได้แก่ ระยะการเตรียมการ ระยะดำเนินการ และระยะประเมินผล ทั้งนี้แต่ละระยะมีรายละเอียดและกระบวนการที่แตกต่างกันไปตามบริบทของการนิเทศและการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการนิเทศ ติดตาม และพัฒนา แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะการเตรียมการ (Preparation Phase) คือระยะของการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ เน้นการวางแผนและกำหนดเป้าหมายการนิเทศ รวมถึงการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน ผู้สอน หรือผู้เกี่ยวข้อง การเลือกเทคโนโลยีและเครื่องมือที่เหมาะสม คัดเลือกซอฟต์แวร์ ระบบ หรือเครื่องมือที่ช่วยในการนิเทศ (Learning Management System) หรือโปรแกรมติดตามและประเมินผล

การเตรียมข้อมูลและทรัพยากร รวบรวมสื่อการสอน วัสดุการเรียนรู้ รวมถึงการเตรียมบุคลากรด้านเทคโนโลยี เพื่อรองรับการนิเทศ

2. ระยะดำเนินการ (Implementation Phase) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศ เครื่องมือเทคโนโลยี หรือระบบต่าง ๆ เข้ามาใช้ในกระบวนการนิเทศ เช่น การนิเทศผ่านระบบออนไลน์ วิดีโอคอล การจัดทำรายงานผลผ่านโปรแกรมติดตามผล ฯลฯ การสร้างสื่อและจัดทำข้อมูลดิจิทัล ในระยะนี้ จะมีการสร้างเนื้อหา เช่น วิดีโอการเรียนการสอน สื่อออนไลน์ และแบบทดสอบ เพื่อให้การนิเทศมีความชัดเจนและตรงกับเป้าหมายที่กำหนด การประสานงานและติดตามผล ใช้เทคโนโลยีในการติดตามความก้าวหน้าและปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการ

3. ระยะประเมินผล (Evaluation Phase) การประเมินประสิทธิภาพของการนิเทศ โดยใช้เครื่องมือการประเมิน เช่น แบบสอบถามหรือการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้ ช่วยเสริมการนิเทศได้ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ การปรับปรุงและพัฒนา สรุปผลการประเมินและนำเสนอแนะมาปรับปรุง เพื่อพัฒนาระบบการนิเทศในอนาคต

แนวทางการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศ ติดตามและพัฒนาคู เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการช่วยเหลือ ชี้นำ และพัฒนางานเพื่อให้ประสบความสำเร็จและทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการบริหารและการเรียนการสอนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของประเทศ ทั้งยังช่วยส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะที่หลากหลายและสามารถสร้างนวัตกรรม การนิเทศจึงสำคัญต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การสำรวจและรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เพื่อตรวจสอบปัญหาหรือแก้ไข 2) การออกแบบกระบวนการของโครงการหรือกิจกรรม เพื่อกำหนดแนวทางการทำงาน 3) การนำไปใช้ตามแผนที่วางไว้ 4) การประเมินผลกระบวนการ และตรวจสอบความสำเร็จ 5) การรายงาน สะท้อนผลการดำเนินงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่เกิดจากการปฏิบัติงาน ดังภาพที่ 2

IDEA-SR

- I - Investigation (การสำรวจ) การสำรวจหรือรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น เพื่อตรวจสอบปัญหาหรือความต้องการที่ต้องแก้ไข
- D - Design (การออกแบบ) การออกแบบกระบวนการหรือโครงการ โดยวางแผน และกำหนดแนวทางการทำงาน
- E- Execution (การพัฒนาและการนำไปใช้) การนำแผนไปพัฒนาเป็นโครงการจริง และดำเนินการให้เป็นไปตามแผน
- A- Assessment (การประเมินผลและการจัดการ) การประเมินและจัดการ กระบวนการ รวมถึงการตรวจสอบความสำเร็จ
- S&R-Sharing & Reflection (การรายงาน การสะท้อนผล และแลกเปลี่ยนเรียนรู้) การรายงานผล การสะท้อนผล และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้

ภาพที่ 2 แนวทางการใช้เทคโนโลยีเพื่อการนิเทศ ติดตามและพัฒนาครู

สรุป

ผลจากการเผชิญเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Disruption) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่เร่งให้เกิดการปรับตัวของผู้ให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านประสิทธิภาพและการให้บริการบริบทนี้ทำให้ภาครัฐเห็นความสำคัญในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ (Digital Transformation) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประกาศ เรื่องนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ณ วันที่ 9 เมษายน 2562 เป็นนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ตามบทบัญญัติมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 ซึ่งสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ สภาพการพัฒนาด้านดิจิทัลในประเทศไทย ด้านทรัพยากรมนุษย์ พบว่าแนวโน้มผู้ทำงานด้านไอซีทีที่มีอยู่ในตลาดแรงงาน ระหว่าง พ.ศ. 2555-2557 ในปี พ.ศ. 2557 ผู้ทำงานด้านไอซีที มีจำนวน 570,704 รายทั่วประเทศ คิดเป็นร้อยละของกำลังคนด้านไอซีทีต่อจำนวนกำลังคนทั้งประเทศเพียงร้อยละ 1.49 นับว่าประเทศไทยมีจำนวนกำลังคนทางด้านดิจิทัลต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ในขณะที่ผู้ทำงานด้านไอซีทีที่เป็นกลุ่มผู้ประกอบการวิชาชีพด้านไอซีที มีจำนวนเพียงร้อยละ 11.6 ของผู้ทำงานด้านไอซีทีของประเทศไทย กรณีของผู้ที่ทำงานด้านซอฟต์แวร์ มีจำนวนประมาณ 50,493 ราย แสดงถึงการขาดแคลนบุคลากรอย่างรุนแรงและต่อเนื่อง ดังนั้น ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องพัฒนากำลังคนด้านนี้ทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาการศึกษาในยุคที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีและวิถีชีวิตใหม่ เพื่อเตรียมครูให้มีความรู้และทักษะทางเทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์ (Digital Literacy) และส่งเสริมการบริหารจัดการการเรียนรู้ที่เหมาะสม งานวิจัยนี้เสนอแนวทางพัฒนา 6 ด้าน ดังนี้ 1) การวิเคราะห์ความต้องการโดยรวมข้อมูลเพื่อกำหนดโครงสร้างพัฒนาครูและการนิเทศ โดยอ้างอิงจากรายงานพัฒนานุเคราะห์ 2) การขับเคลื่อนนโยบายตามบริบท ออกแบบและวางแผนกระบวนการพัฒนาครู โดยกำหนดเป้าหมายและบทบาทของทุกฝ่าย 3) การสร้างการมีส่วนร่วมและความเท่าเทียม ใช้เทคโนโลยีออนไลน์เพื่อเพิ่มโอกาสเข้าถึงการพัฒนาของครูและผู้บริหารทุกกลุ่ม 4) การปรับเปลี่ยนและประเมินผล ติดตามผลการพัฒนาผ่านตัวชี้วัดและระบบประเมินผลออนไลน์ทุกชั้นตอน 5) การสร้างความเข้มแข็งด้านเครือข่ายข้อมูล โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศภายในสถานศึกษาให้ผู้บริหารสนับสนุนการนิเทศและติดตามอย่างต่อเนื่อง การสร้างความเชื่อมั่น โดยกำหนดกฎระเบียบที่ทันสมัยและสร้างความปลอดภัยสำหรับบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2562). ประกาศเรื่อง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (พลตำรวจเอก เพิ่มพูน ชิดชอบ). สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. สำนักงานปลัดกระทรวง (2565) พระบรมราชโองการ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ณ อาคารใหม่สวนอัมพร วันที่ 18 ตุลาคม 2522. กรุงเทพมหานคร.
- พระมหากันดินันท์ เฮงสกุล (2564). เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา.วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2564.มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- นัทธีรัตน์ พิระพันธุ์ และคณะ (2561). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นด้านสมรรถนะเทคโนโลยีและการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ : ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม –มิถุนายน 2561.1e

- ปริญพร ขุนพรม (2564). เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- ศศิธรดา พันชัยภูและคณะ (2565). รูปแบบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้น
พื้นฐาน. บทความวิชาการ.วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์.มจร ปีที่ 10 ฉบับที่ 4 (มิถุนายน2565).
- ศักดิ์ดา ทัดสา (2564). กลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา สำหรับ
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ .ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร .
- Lucas Kohnke (2020). Mentoring in the Online Sphere: A Case Study of EAP Teachers.
Kohnke, L. (2020). Mentoring in the Online Sphere: A Case Study of EAP Teachers.
Teacher Development Academic Journal. (Teacher Development Academic Journal
Volume 1,Number 1.
- Sara Hennessy and etc.(2022). Technology Use for Teacher Professional Development in
Low- and Middle-Income Countries: A systematic review. Computers and Education
Open 3.
- Panagiotis Tzavaras and Athanasios Davalas (2024). Mentoring and Coaching in The
Digital Era and How Has Been Affected by Covid-19 . Future of Business
Administration. ISSN:2783-5936 Volume 1. Issue 2.